

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет Фінансів
Кафедра податків і фіскальної політики**

Курсова робота

з дисципліни Митні розрахунки і звітність

на тему:

**«Митний контроль як інструмент управління девіантною
поведінкою економічних суб'єктів»**

Студента групи ФМОм-12
Шуклінова Р.А.

Керівник:
викладач Титор В.Й

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ (підпис) (прізвище та ініціали)
_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль 2016

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
«Митні розрахунки і звітність»
на тему:

*«Митний контроль як інструмент управління девіантною поведінкою
економічних суб'єктів»*

Студента групи ФМОм-12

Шуклінова Романа

План

Вступ

1. Поняття та форми прояву девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД
2. Митний контроль як інструмент управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД
3. Проблеми та шляхи покращення процедури митного контролю. Досвід митних органів іноземних держав, щодо застосування інструментів управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД

Висновки

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
1. Поняття та форми прояву девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД.....	6
2. Митний контроль як інструмент управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД.....	13
3. Проблеми та шляхи покращення процедури митного контролю. Досвід митних органів іноземних держав, щодо застосування інструментів управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД.....	19
Висновки.....	22
Список використаної літератури.....	24

Вступ

Погіршення соціально-економічної ситуації в Україні негативно позначається на криміногенній ситуації і зумовлює необхідність формування принципово нових підходів до розв'язання проблем у сфері профілактики правопорушень, у тому числі у митній сфері.

На сьогодні спостерігається тенденція до збільшення масштабів криміналізації основних сфер життєдіяльності населення. Поряд із зменшенням кількості вчинених злочинів середньої тяжкості, тяжких та особливо тяжких злочинів спостерігається тенденція до збільшення кількості правопорушень у сфері економіки.

За даними Державної фіскальної служби України, протягом 2014 року порушено 7,7 тис. справ про порушення митних правил на суму понад 274,5 млн гривень. З них в 4,2 тис. справ реально вилучено предмети правопорушень на суму понад 143,3 млн гривень.

Комплексне розв'язання цих проблем можливе лише за умови вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на підвищення ефективності процедури митного контролю.

Актуальність теми: в сучасних умовах питання використання форм та методів митного контролю як засобу протидії порушення митного законодавства суб'єктами ЗЕД викликає високий інтерес не тільки з боку вчених-теоретиків, а й практиків, які спрямовують свої зусилля на мінімізацію такого явища в економіці.

Водночас, в умовах євро інтеграційних процесів, одночасно з вдосконаленням системи протидії порушення митних правил, існує необхідність спрощення митних процедур. Одним із способів такого спрощення є вдосконалення форм та методів митного контролю, що спрямовані на управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД.

Об'єктом дослідження є норми чинного законодавства, що регулюють здійснення митного контролю посадовими особами митного органу.

Предмет дослідження: інструменти митного контролю, що спрямовані на мінімізацію рівня девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД.

Мета дослідження: висвітлення механізму застосування форм та методів митного контролю як інструментів управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД.

Завдання полягає у дослідженні:

- теоретичних засад поняття «девіантна поведінка» у суспільстві, причини виникнення, наслідки для суспільства;
- особливостей поведінки суб'єктів ЗЕД, їх вплив на розвиток економіки країни;
- форм прояву девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД;
- сутності поняття «митний контроль»
- функції та особливостей застосування форм та методів митного контролю.
- сутності поняття «профілактика порушень митних правил», «загально соціальна» та «спеціальна»
- форм та методів митного контролю, що застосовуються посадовими особами митних органів.
- сутності поняття «Уповноважений економічний оператор»
- видів сертифікатів «Уповноважений економічний оператор»
- основних вимог до підприємств, що претендують на отримання статусу уповноважений економічний оператор.
- визначенні основних проблеми та шляхів покращення процедури митного контролю.

1. Поняття та форми прояву девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД

Як суб'єкт соціальних відносин особистість характеризується соціальною активністю, здатністю впливати на оточення, змінюючи його і себе. Причому активна діяльність особистості лише тоді є продуктивною, коли вона узгоджується з культурними надбаннями суспільства, коли її поведінка взаємозв'язана з оточуючими і має соціальний характер.

Соціальна поведінка — це дії людини стосовно суспільства, інших людей, до оточуючої природи і речей[9 с.24].

Діяльність і поведінка особистості детермінується, тобто обумовлюється, обмежується не лише внутрішнім механізмом мотивації, взаємодії потреб, інтересів, цінностей особистості. Ззовні на поведінку людини впливають існуючі у суспільстві норми.

За своїм характером соціальна поведінка, може бути найрізноманітнішою[9 с.26]: альтруїстичною або егоїстичною, законслухняною або протизаконною, серйозною або легковажною, коректною або грубою і т. д.

Унаслідок різноманітних причин духовного, економічного, політичного характеру в суспільстві завжди є люди з девіантною поведінкою,

Девіантна поведінка — поведінка, що відхиляється від прийнятих у суспільстві ціннісно-нормативних стандартів[с. 27]. Наприкінці XIX і початку XX століття були поширені біологічні і психологічні трактування причин девіації. Італійський лікар Цезаре Ломброзо вважав, що існує прямий зв'язок між злочинною поведінкою і біологічними особливостями людини. Особливе значення він додавав рисам обличчя. Американський лікар і психолог Вільям Шелдон підкреслював важливість будови тіла. Прихильники психологічного трактування пов'язували девіацію з психологічними рисами (нестійкістю психіки, порушенням психологічної рівноваги і т. п.).

Розгорнуте соціологічне пояснення девіації вперше дав Б. Дюркгейм. Він пропонує теорію аномії, яка розкриває значення соціальних і культурних

факторів. За Дюркгеймом, основною причиною девіацій є аномія, буквально, "відсутність регуляції", "безнормність". По суті аномія — це стан дезорганізації суспільства, коли цінності; норми, соціальні зв'язки або відсутні, або стають хиткими і суперечливими.

Усе, що порушує стабільність, приводить до неоднорідності, нестійкості соціальних зв'язків, руйнування колективної свідомості (криза, змішання соціальних груп, міграція і т. п.), породжує порушення суспільного порядку, дезорганізує людей, і в результаті з'являються різні види девіацій.

Поняття девіації у соціологічну систему ввів французький соціолог Еміль Дюркгейм.

Е. Дюркгейм вважає девіацію настільки ж природною, як і конформізм. Більш того, відхилення від норм несе не тільки негативний, але і позитивне начало. Девіація підтверджує роль норм, цінностей, дає більш повне уявлення про різноманіття норм. Реакція суспільства, соціальних груп на девіантну поведінку уточнює межі соціальних норм, зміцнює і забезпечує соціальну єдність. І, нарешті, девіація сприяє соціальній зміні, розкриває альтернативу існуючому, веде до удосконалювання соціальних норм.

Теорія аномії одержує подальший розвиток у Р. Мертона. Головною причиною девіації він вважає розрив між цілями суспільства і соціально схвалюваними засобами здійснення цих цілей. Відповідно до цього він виділяє типи поведінки, що, з його погляду, є разом з тим

Один з засновників теорії структурного функціоналізму "американський соціолог Р. Мертон розробив класифікацію девіантної поведінки, основною причиною якої він вважав розрив між цілями суспільства та соціально прийнятними засобами досягнення цих цілей. Більшість членів суспільства визнають пануючі у ньому норми і цінності, прагнуть реалізувати їх легальними, тими, що схвалюються суспільством, рекомендуються засобами.

Слід розуміти позитивну і негативну девіацію.

У періоди, коли суспільні відносини зазнають суттєвих трансформацій, у кризові моменти розвитку суспільства прояви девіантної поведінки збільшуються.

Усі ці різновиди відносини за цілями суспільства і засобами їхнього забезпечення є основою для девіантної поведінки.

Поряд з такими джерелами девіантної поведінки, як соціальна дезорганізація суспільства, катастрофа цінностей у сучасному суспільстві, ряд соціологів звертає увагу на значення впливу в суспільстві різних субкультур, у тому числі субкультури злочинної поведінки. Спілкування з представниками злочинного світу (членами вуличних банд, торговцями наркотиками, рекетирами та ін.) приводить до прийняття їхніх норм, цінностей, що відповідно веде до девіантної поведінки.

Розглядаючи девіацію як негативне явище, прихильники теорії конфлікту, у тому числі і марксистичні, пояснюють її внутрішньою суперечливістю суспільства, конфліктами між соціальними групами. Правлячі класи використовують норми, особливо правові, проти тих, хто позбавлений влади. Девіантом у зв'язку з цим може бути оголошений той, хто виступає не проти загально визнаних норм, а норм, що захищають інтереси небагатьох. Відповідно до цієї теорії джерелом девіації є соціально несправедливий устрій суспільства, а її подолання пов'язане з подоланням соціальної несправедливості

До даного напрямку примикає теорія так званого навішування ярликів, відповідно до якої пануючі соціальні групи нав'язують суспільству своє уявлення про девіації. Навішування ярлика девіанта приводить до того, що людина найчастіше й поводить як девіант.

Здається, що цінні моменти щодо характеру і причин девіантної поведінки містяться в різних теоріях. Зовсім очевидно, що сучасні західні концепції віддають перевагу аналізу соціальних джерел девіації.

При соціологічному вивченні причин поведінки, що відхиляється, особлива увага приділяється аналізу механізмів взаємозв'язку різних

факторів. Зокрема, аналізується вплив ціннісних орієнтації особистості, її установок, особливостей формування особистості, соціального середовища, стану суспільних відносин, інституціональних форм суспільства.

Як правило, соціальні відхилення пов'язані зі стійкими перекручуваннями ціннісних орієнтацій, типових для суспільства, соціальних груп. Так, жадоба наживи, придбання, презирство до праці, нерозбірливість у засобах діяльності спонукає до майнових злочинів. Егоцентрична орієнтація, зневага до інтересів інших, жорстокість ведуть до агресивних дій і т. п.

Перекручування в системі ціннісних орієнтацій можуть виражатися в їхній суперечливості і нестійкості. Якщо, наприклад, високо оцінюються моральні норми поважного ставлення до людини, але немає установки на їхню реалізацію, немає готовності відстоювати цю норму, захищати гідність іншої особи, то це робить поведінку хитливою, непослідовною.

Українською негативно позначаються на поведінці протиріччя між ціннісною орієнтацією і діяльністю, між цінностями декларованими і реально функціонуючими, словом і справою, між цілями і можливостями їхнього досягнення.

На формування девіантної поведінки дуже впливає стан інституціональних форм суспільства, їхня суперечливість. Наприклад, погана робота системи торгівлі сприяє поширенню спекуляції. Бюрократизм, сам будучи відхиленням від норми, сприяє появі різних відхилень, у тому числі господарських злочинів, викликає соціальну напруженість і т. п.

Істотний вплив на формування поведінки, що відхиляється, роблять такі соціально-психологічні особливості людей, як національна нетерпимість, брутальність і невірноваженість, самовпевненість, марнославство, кар'єризм, низький самоконтроль. У нашій країні вони були в значній мірі породженням адміністративно-командної системи управління.

Позначається на поведінці суперечливість, нестійкість норми, недоліки її фактичного застосування.

Необхідно враховувати вплив на поведінку етану реальних суспільних відносин. Стан соціальної напруженості, конфронтації, кризи — підсилюють розвиток негативних явищ: злочинності, алкоголізму, наркоманії і т. п.

Дослідники сучасних процесів звертають увагу на те, що аномія закономірно виникає в суспільствах, що переживають трансформацію. Більш того, в умовах загальної кризи суспільства вона може здобувати тотальний характер, що породжує хворобливі соціально-психологічні стани. На тлі посилення кризових явищ наростає незадоволеність своїм положенням. За даними загальнонаціональних опитувань в Україні біля половини населення в тій чи іншій мірі незадоволена своїм положенням, одна третина затрудняється визначити своє положення. Масове почуття соціальної незадоволеності, незатребуваності приводить до відчуження від суспільства, до наростання тривожності. Одним з наслідків соціальної незадоволеності в умовах тотальної аномії є наростання песимістичних настроїв і навіть поява деморалізованості населення (занепад духу, розгубленість) [9 с. 29].

Механізм поведінки, що відхиляється, розкривається через аналіз взаємодії нормативного регулювання, особливостей особистості, її відносини до норми і реальної життєвої конфліктної ситуації. На поведінці позначаються гострота і тривалість конфліктної ситуації, особливості адаптації до неї особистості й інші моменти.

Досліджуючи проблему девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД, варто виокремити такі причини її виникнення:

- Бажання суб'єкта ЗЕД уникнути, або ухилитись від сплати податків;
- Бажання суб'єкта ЗЕД ввезти на митну територію України товари, ввезення яких є заборонено згідно норм чинного законодавства.
- Наявність часового лагу при прийнятті нормативно-правових актів органами законодавчої влади.

Девіантна поведінка суб'єктів ЗЕД може проявлятися у таких формах [3]:

- Порушення режиму зони митного контролю;

- Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено;
- Недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до митного органу призначення;
- Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення;
- Перешкоджання посадовій особі митного органу в доступі до товарів, транспортних засобів, документів;
- Неподання митному органу звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем;
- Порухення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами;
- Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності;
- Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів;
- Зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю;
- Порухення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони
- Порухення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі;
- Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю;
- Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем;

- Порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів;
- Перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів;

Наявність в економічній системі суб'єктів, яким притаманна девіантна поведінка, може призвести до негативних явищ як на національному рівні, так і на світовому рівні. Такими явищами є порушення економічної, соціальної, екологічної безпеки країни та світу загалом.

Відтак, одна з головних функцій митного контролю, полягає в управлінні девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД.

2. Митний контроль як інструмент управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД.

Митний контроль [3] — сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення дотриманням норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи та міжнародних договорів України.

Особливості, порядок здійснення митного контролю встановлено Митним кодексом України.

У разі вивезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення за межі митної території України митний контроль розпочинається з моменту пред'явлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення для митного оформлення та їх декларування в установленому цим Кодексом порядку[3].

Розглядаючи митний контроль, як інструмент управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД, виділяють такі функції митного контролю:

- Профілактика порушень митних правил;
- Поточний контроль діяльності суб'єктів ЗЕД;
- Створення сприятливого нормативно-правового середовища, для добросовісної діяльності суб'єктів ЗЕД.

«Профілактика порушень митних правил» в загальному вигляді можна сформулювати як комплекс заходів, які здійснюють відповідні суб'єкти з метою нейтралізації й усунення причин та умов, що сприяють порушенню митних правил і запобігання їх проявам у майбутньому[6].

Загальноприйнятою є думка вчених про виокремлення двох рівнів профілактики порушень митних правил — загальносоціального і спеціального.

До загально соціальної профілактики порушень митних правил належать заходи соціально-економічного, правового, ідеологічного, організаційного характеру, що забезпечують подальший розвиток суспільства.

Спеціальна профілактика порушень митних правил – це заходи, які безпосередньо спрямовані на усунення причин та умов вчинення порушень митних правил.

Спеціальні профілактичні заходи підрозділяються на загальні та індивідуальні. Загальна профілактика порушень митних правил стосується не персоніфікованої групи осіб.

До загальних заходів спеціальної профілактики порушень митних правил слід відносити такі заходи [6]: дії, пов'язані з розробкою, впровадженням у практику технічних засобів митного контролю, упровадження новітніх технологій та досягнень науки й техніки в галузі комп'ютеризації; заходи, які пов'язані з удосконаленням діяльності всіх суб'єктів профілактики порушень митних правил; заходи, які спрямовані на підвищення професійної підготовки, правової та загальної культури працівників митниць, покращення їх соціального та фінансового забезпечення тощо; належне правове забезпечення профілактичної діяльності суб'єктів та ін.

Під індивідуальною профілактикою правопорушень розуміють систематичні заходи цілеспрямованої дії на правосвідомість і дії конкретної особи з метою недопущення її протиправної поведінки в майбутньому. Даний вид профілактики порушень митних правил полягає у своєчасному виявленні осіб, від яких можна очікувати вчинення порушення митних правил, здійснення виховного впливу на таких осіб та оточуюче їх мікро- та макросередовище, вжиття інших заходів.

Основними методами індивідуальної профілактики правопорушення слід визнати переконання і правозастосування.

Метод переконання передбачає: роз'яснення особі, стосовно якої здійснюється профілактичний захід, допущених нею помилок і порушень; засудження протиправної поведінки особи, стосовно якої здійснюється профілактичний захід, та попередження про недопустимість такої поведінки

надалі; вплив на свідомість такої особи з метою формування у неї бажання відмовитись від дій, що можуть призвести до вчинення правопорушення.

Метод правозастосування використовується лише в разі, якщо мета профілактики не може бути досягнута методом переконання, і полягає у застосуванні до особи, стосовно якої здійснюється профілактика правопорушення, відповідних заходів впливу, а у разі необхідності – в ініціюванні питання про притягнення винної особи до юридичної відповідальності.

Наступна функція митного контролю полягає у здійсненні поточного контролю, шляхом застосування форм та методів митного контролю, що визначені ЄАІС. Так, згідно ст. 320 форми та обсяги контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства з питань державної митної справи та міжнародних договорів України при митному оформленні, обираються митницями (митними постами) на підставі результатів застосування системи управління ризиками.

Згідно ст. 336 МКУ митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів шляхом[3]:

- 1) перевірки документів та відомостей, які відповідно до статті 335 Кодексу надаються митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;
- 2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);
- 3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;
- 4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- 5) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що

підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою відповідно до Кодексу та інших законів України покладено на митні органи;

б) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;

7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих митному органу.

Для створення сприятливого нормативно-правового середовища для суб'єктів ЗЕД, передбачено надання суб'єкту ЗЕД статусу «Уповноваженого економічного оператора»

Уповноважений економічний оператор [8,3] – це підприємство, створене відповідно до законодавства України, яке відповідає умовам, встановленим статтею 14 МКУ, та має право користуватися спеціальними спрощеннями відповідно до статті 15 МКУ.

Для отримання сертифіката уповноваженого економічного оператора підприємство повинно відповідати таким умовам:

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності протягом не менше трьох років до дня звернення до митниці з заявою про надання статусу уповноваженого оператора економічної діяльності;

Відсутність на день звернення до митниці невиконаного зобов'язання із сплати митних платежів та пені;

Відсутність на день звернення до митниці заборгованості відповідно до податкового законодавства;

Відсутність протягом трьох років до дня звернення до митниці фактів притягнення посадових осіб підприємства до адміністративної відповідальності за порушення митних ;

Наявність такої системи обліку товарів, яка дає змогу порівнювати документи і відомості, що надаються органам доходів і зборів при здійсненні митного контролю та митного оформлення, з документами і відомостями про провадження господарської діяльності;

Відсутність на день звернення до митниці суми непогашеного грошового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки.

Підприємству може бути видано сертифікати уповноваженого економічного оператора таких видів[3]:

- на спрощення митних процедур;
- щодо надійності і безпеки;
- на спрощення митних процедур та щодо надійності і безпеки.

Уповноваженому економічному оператору, якому видано сертифікат щодо надійності і безпеки, можуть бути надані такі спеціальні спрощення:

- 1) зменшений обсяг відомостей, які необхідно надати органу доходів і зборів до прибуття на митну територію України та/або вибуття за межі митної території України товарів, транспортних засобів комерційного призначення;
- 2) тимчасове зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, у приміщеннях, на відкритих та критих майданчиках уповноваженого оператора економічної діяльності;
- 3) зняття митного забезпечення без отримання дозволу митниці;
- 4) відправка товарів з приміщень, відкритих та критих майданчиків уповноваженого оператора економічної діяльності без пред'явлення їх органу доходів і зборів відправлення.

2. Уповноваженому економічному оператору, якому видано сертифікат на спрощення митних процедур, можуть бути надані такі спеціальні спрощення:

- 1) здійснення митного контролю в першочерговому порядку;
- 2) розміщення товарів на складі тимчасового зберігання закритого типу без отримання дозволу органу доходів і зборів;

3) звільнення від надання гарантії при здійсненні внутрішнього митного транзиту товарів (крім підакцизних), якщо декларантом є уповноважений економічний оператор;

4) митне оформлення товарів на об'єктах уповноваженого оператора економічної діяльності;

5) подання однієї митної декларації, якщо протягом певного часу, погодженого з органом доходів і зборів, товари неодноразово ввозяться на митну територію України або вивозяться за її межі однією особою за одним зовнішньоекономічним договором.

3. Уповноваженому економічному оператору, якому видано сертифікат на спрощення митних процедур та щодо надійності і безпеки, можуть бути надані одночасно спеціальні спрощення, визначені частинами першою і другою цієї статті.

4. Спеціальні спрощення, передбачені цією статтею, застосовуються у разі, якщо уповноважений економічний оператор здійснює декларування товарів самостійно, та у разі, якщо уповноважений економічний оператор доручає у встановленому законодавством порядку здійснити декларування товарів від свого імені іншій особі.

Отже, організація митного контролю, передбачає комплекс заходів організаційно-правового та оперативного характеру, що спрямовані на недопущення виникнення та мінімізацію такого явища в економіці як «девіантна поведінка суб'єкта ЗЕД».

3. Проблеми та шляхи покращення процедури митного контролю. Досвід митних органів іноземних держав, щодо застосування інструментів управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД.

Враховуючи світовий та вітчизняний досвід управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД, варто зазначити, що застосування інструментів поточного контролю діяльності суб'єктів ЗЕД є пріоритетним. Основою проведення такого контролю є впровадження та застосування системи управління ризиками.

Згідно з вимогами Рамкових стандартів Всесвітньої митної організації необхідно реалізувати заходи з підвищення ефективності та якості здійснення митних формальностей, які виконуються під час оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон. Підвищення якості здійснення митних формальностей передбачає застосування в роботі митних органів вимог міжнародних стандартів серії ISO 9000 щодо систем управління якістю та ISO 31000:2009, ISO/IEC 31010:2009, які стосуються системи управління ризиками[11].

Міжнародний стандарт ISO/IEC 31010:2009 забезпечує основу для ухвалення рішення і дає найдоцільніший підхід для вирішення конкретних ризиків у митній справі. Цей стандарт визначає концепцію, процес і вибір методів для оцінювання ризиків.

У стандарті ISO/IEC 31010:2009 вводиться використання ряду методів та інструментів управління ризиками, які можна застосувати в митній справі: контрольні листи, “мозковий штурм”, метод Делфі, “Що, якщо...?” (SWIFT), попередній аналіз небезпек (РНА), оцінювання екологічного ризику, аналіз сценаріїв, багатокритеріальний аналіз рішень (MCDA), аналіз рівнів захисту (LOPA), аналіз першопричини, діаграма “краватка-метелик”, причинно-наслідкова діаграма Ісікави тощо. Впровадження цих методів сприятиме ефективнішому використанню наявних у митних органів ресурсів і зосередить їхню увагу на окремих згрупованих об'єктах аналізу

ризиків або їх сукупності, щодо яких є потреба використовувати певні форми митного контролю.

Під час аналізу наслідків порушень митного законодавства можна застосовувати діаграму “краватка-метелик”, а для аналізу ефективності СУР – причинно-наслідкову діаграму Ісікави [11].

Аналіз “краватка-метелик” – схематичний спосіб опису й аналізу шляху розвитку небезпечної події від причин до наслідків. Даний метод поєднує дослідження причин події за допомогою дерева невідповідностей з аналізом наслідків за допомогою дерева подій.

Однак основну увагу методу “краватка-метелик” сфокусовано на бар’єрах між причинами й небезпечними подіями, небезпечними подіями та наслідками. Діаграми “краватка-метелик” можуть будуватися на основі наявних невідповідностей і дерева подій, але частіше їх будують безпосередньо в процесі проведення “мозкового штурму”.

Згідно з вимогами Кіотської конвенції, управління ризиком – основний принцип сучасних методів митного контролю, що дає змогу оптимально використовувати ресурси митних органів, не зменшуючи ефективності їхньої праці та звільнити більшість зовнішньоторгових операторів від надмірного бюрократичного контролю [5].

Під час впровадження вимог Рамкових стандартів Всесвітньої митної організації необхідно вжити заходів із підвищення ефективності та якості здійснення митних формальностей під час оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон. При цьому в роботі митних органів слід застосовувати вимоги міжнародних стандартів серії ISO 9000 щодо систем управління якістю і також стандартів ISO 31000:2009 та ISO 31010:2009, які стосуються системи управління ризиками. Для аналізу наслідків порушень митного законодавства можна будувати діаграму “краватка-метелик”, а під час аналізу ефективності застосування СУР – причинно-наслідкову діаграму Ісікави.

Переваги зазначеної системи управління[11]:

- відповідність уніфікованим міжнародним вимогам;
- комплексність функцій і процедур;
- наявність механізму самовдосконалення, що сприяє постійному покращанню системи управління якістю з надання митних послуг.

Упровадження цих методів управління ризиками дасть змогу зосередити митний контроль на ділянках, де існує найбільший ризик, та спростити митний контроль і митне оформлення для основної маси товарів і транспортних засобів.

Висновки

Отже, девіантна поведінка — поведінка, що відхиляється від прийнятих у суспільстві ціннісно-нормативних стандартів. Одним із негативних явищ у сфері зовнішньоекономічної діяльності є наявність суб'єктів, яким притаманний даний вид поведінки. Кількісні показники порушень митних правил суб'єктами ЗЕД є індикаторами, що характеризують ефективність здійснення митної політики органами державної влади.

Характеризуючи інструменти управління девіантною поведінкою суб'єктів ЗЕД, виділяють загальні інструменти впливу та спеціальні.

До загальних інструментів відносять соціально-економічні, ідеологічні заходи в суспільстві, що сприяють його розвитку.

Найпотужнішим спеціальним інструментом є митний контроль. Митний контроль сукупність заходів, що здійснюються митними органами з метою недопущення порушень вимог митного законодавства. При цьому об'єкт дослідження охопив питання організації митного контролю на інституційному та оперативному рівнях.

Досліджуючи митний контроль як інструмент управління девіантною поведінкою ЗЕД, варто виділити такі його функції:

Профілактика порушень митних правил: охоплює комплекс заходів організаційного та нормативно-правового характеру, що спрямовані на недопущення порушень митних правил суб'єктами ЗЕД.

Поточний контроль діяльності суб'єктів ЗЕД – сукупність дій посадових осіб митного органу, що спрямовані на недопущення потрапляння на митну територію товарів та транспортних засобів комерційного призначення поза митним контролем, шляхом застосування форм та методів митного контролю. При цьому періодичність та обсяги застосування форм та методів митного контролю визначаються Єдиною автоматизованою інформаційною системою.

Створення сприятливого нормативно-правового середовища, для добросовісної діяльності суб'єктів ЗЕД передбачає комплекс стимулюючих заходів, спрямованих на добросовісну діяльність суб'єктами ЗЕД.

Дослідивши ключові проблеми організації та здійснення митного контролю, варто зазначити, що питання інтеграції митної системи до європейських стандартів є пріоритетним.

При цьому зміни в системі митного контролю повинні бути спрямовані на підвищення якості процедури митного контролю з одночасною мінімізацією витрат часу на здійснення митних формальностей.

Список використаних джерел

1. Войцещук А.Д. Актуальні питання порушення митного законодавства та економічна контрабанда у сфері зовнішньоекономічної діяльності / А.Д. Войцещук // Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за мат. VI Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 29—30 трав. 2009 р. — С. 35—39.
2. Копцева Л.О. Вплив міжнародних митних правил на законодавство України щодо митного аудиту / Л.О. Копцева // Митна справа. — 2010. — № 4 (70). — С. 62—71.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/paran316#n316>
4. Митна політика та митна безпека: концептуальне визначення та шляхи забезпе- чення : [монографія] / І. Г. Бережнюк, О. П. Гребельник, І. Г. Калетнік, Ю. О. Коновалов та ін. ; за ред. П. В. Пашка. — К. : Знання, 2012. — 238 с.
5. Standardised framework for risk management in the customs administrations of the EU [Електронний ресурс]. — Режим доступу :
6. Новікова К.І. Глобалізаційні виклики митній безпеці держави / К.І. Новікова // Вісник Запорізького національного університету. — 2012. — № 4 (16). — С. 174-180. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/174-180.pdf>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236 «Про Державну фіскальну службу України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>
8. Получение статуса уполномоченного экономического оператора: о чем молчит Таможенный кодекс [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://splf.ua/ru/publicatsii/poluchenie-statusa->

upolnomochennogo-ekonomicheskogo-operatora-ochem-molchit-tamozhennyu.

9. Примуш М.В. Загальна соціологія/[електронний ресурс] – режим доступу: [ttp://pidruchniki.com/16850303/sotsiologiya/deviantna_povedinka](http://pidruchniki.com/16850303/sotsiologiya/deviantna_povedinka)
10. Туржанський В. А. Податковий та митний аудит зобов'язань за податками і зборами / В. А. Туржанський // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 357 – 362
11. Ломейко Ю. А. Аналіз та напрями вдосконалення взаємовідносин між суб'єктами митного контролю/Ю.А. Ломейко – [електронний ресурс] – режим доступу: http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2015&abstract=2015_01_0http://www.ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/framework_doc.pdf
12. Управление таможенным делом : учебное пособие [Электронный ресурс] / В.В. Макрусев, В.А. Черных, В.Т. Тимофеев, А.Ф. Андреев, М.В. Бойкова, И.Н. Колобова, В. Ю. Дианова, С.В. Барамзин, В.Ф. Волков ; под общей ред. В.В. Макрусева и В.А. Черних.- Режим доступа: <http://ilts.ru/files/uprtd.pdf>.
13. Шевчук О.А. Форми митного контролю /О.А.Шевчук//Вісник ЖДТУ: - 2013. - №2 С.12-15